

Added material found in copies of the group KNDM

A.

Canons added at the end of K

at end, after 2.19, in new but early hands:

fo. 158r

lxxiiii (? in mg.)

[Q]ui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio – deinceps intumescat superbia.
Deut. 17.12-13

lxxv (? in mg.)

[C]um ingressus fueris terram quam Dominus – argenti immensa pondera. */fo. 158v*
Deut. 17.14-17

(change of hand)

Postquam autem sederit in solio regni – eius super Israel.
Deut. 17.18-20

lxxviii (in mg.)

[Q]ui autem uerba sacerdotis que loquetur^a – ego ultor existam.
Deut. 18.19

^a *corr. to -itur*

..xviii (in mg.)

[C]ongregati uniuerſi maiores natu Israel uenerunt *-/fo.159r-* petistis uobis regem.
I Kings 8. 4-18

xxiii (? in mg.)

[V]identes autem quod Naas rex filiorum – peteremus nobis regem.
I Kings 12. 12-19

De concilio Spanensi (in cramped hand)

Placuit ut si presbiteri diac' uel clerici *-/fo. 159v (returning to original spacing)-* earum indigentibus dispensetur.
C. Seville I c. 3 (H 436b-7a), lacking beginning

change of hand

Ieronimus (mg.)

[M]isit Amasius sacerdos ad Hieroboam regem Israhel *-/fo. 160r, 160v-* sacerdotes Domini necauerunt.
Jerome, CCL 76. 320-3.
(Ends at foot of leaf)

B.***Canons added in N after the capitulatio to the C. of Neocaesarea (2. 3).***

They are in a different hand, but begin at the head of one verso, and end at the foot of the next.

Zeferinus papa

Duodecim iudices quilibet accusatus si necesse – priusquam ipsi eligantur.

H 132. 1-4; 74T 97a; AL 3.41

Iulius papa

Iudices alii non debent esse nisi quos ipse qui inpetitur elegerit. Ipse alibi. Ille qui suis rebus fuerit expoliatus – electi iudices tribuantur.

H 473. 9-10, 486 [Felix]. 18-23 (mod.); cf 74T 99, 95

Anacletus papa

Accusandi uel testificandi licentia denegetur qui – testimonio suscipiendus est.

H 68. 13-18; 74T 44; AL 3.10

Item ipse

Nichil est eo pastore miserius qui luporum – ouibus magna pernitias.

H 69. 22-4; 74T 236a; 4L 2.99a; AL 6.140a

Item

Vnaqueque prouintia tam iuxta ecclesiasticas quam – iustos et non iniquos.

H 73. 25-6; AL 3.80a

Item ipse

Si autem difficiles cause aut maiora – maiorem sedem referantur. Et tamdiu si necesse fuerit cause sic agantur donec ad apostolicam sedem perueniantur. Accusatores et testes esse non possunt – se ulcisci uelint.

H 74. 5-6, centre apparently a paraphr., end is H 84. 16-17, BN lat. 4283 fo. 10v, Trip. 1.2.22b (above) etc

Item ipse

Inoffensus affectus accusantium et testium querendus est et non suspectus.

H 74. 17-18

Alexander papa

Pessimum est de suspicionem aut exorta confessionem quemquam iudicare.

H 98. 19-20

Telesforus papa

Accusatori omnino non credi decernimus qui – partis iustam discussionem.

H 111. 30- 112. 1

Item ipse

Hi qui cum morantur aut qui – lacerat etiam innocentes.

H 112. 4-5

Pius papa

Si quis a suo proposito retrorsum – fuerit infamis efficitur.

H 117. 19-21

Item ipse

Nichil prodest homini ieiuna et etare – trectationibus lingua cohibeatur.

H 117. 29-30

Fabianus papa

Nullus umquam presumat accusator simul esse – defensores et testes.

H 165. 20-22

Item ipse

Occurrere quisquam fidelium ruitus debet oppressorum – afflictis pellit aliena.

H 168. 14-17

Stephanus papa

Infames eas personas dicimus que pro – statuta ecclesiastica contempnunt.

H 182. 2-4

Dionisius papa

Infames omnes censemus qui suam aut – libenter postponunt auctoritatem.

H 196. 33-4

Euticianus papa

In secularibus legibus postquam uocatus quis – et seruari iubemus.

H 211. 21-24

Marcellus papa

Cura pastoralis officii nos admonet destitutis – male acta reformare.

H 224. 23-4

Tamasus papa

Tempus congruum preuideri oportet quando uniuscuiusque – iudicari uel dampnari.

H 504. 15-24

Felix archiepiscopus

Iudices et accusatores tales esse debent – quam ad dampnationem.

H 490. 1-6 (abbrev.)

Item ipse

Si illi qui diligunt fratres ex – insecuntur ut perdant.

H 490. 17-21

Item ipse

Manifestum est nullum dampnari aut suis - apostolorum Petri cognoscat.

H 489. 17-20 (sl. mod.)

Melciadis papa

Primo semper omnia diligenter inquirere ut – caritatiuam proferre sententiam.
H 243. 13-16

Decreta Niceni concilii

Peregrina iudicia generali sanctione prohibemus quia – debet habere iudices.
Iudices autem alii esse non debent – qui inpetitur elegerit.
[Julius] H 469. 13-14, 473. 9-10

Nicolai decretum II. Capt. lxx

Quod polluti sacerdotes non polluant diuina sacramenta. Sciscitantibus uobis
si a sacerdote qui – conuincitur criminosus est.
Trip. 1.62.61 with this cap. no. (mss ZGOA), as cap. lxxi above; ID 2.83 as here; IP 5.13

C.

Additions in DM

After Trip. B 14. 9 DM have five added canons:

Aug' de potestate ligandi et soluendi

Ipsi soli habent potestatem ligandi uel – et doctrinam tenent.
cf XP 4.2.3(1)

Item

Illud plane non temere dixerim – nulli ingerat penam [D fo. 138]
AL 12.66 and widely

Si combusta fuerit ecclesia consecrata et^a cornua - non essent profanata

^a *ss D*

De illis qui secundam naturam fornicantur^a. Ex penit. Theodori episcopi^b

^cItem in canone apostolorum iudicatur ut episcopus – clericos ii pen'
BD 17.39

^a *ss M*

^b Ex – ep. in mg. D

^c *change of hand in D*

Ex concilio Meldensi. Si ecclesia uiolata fuerit iterum consecratur

Si homicidio uel adulterio ecclesia fuerit - expurgetur et denuo consecratur
BD 3.12; ID 3.14; above 3.3.12

[D fo. 138v is blank]

DM have other closely related additions, but they are differently arranged. In D one set of additions were made in several hands on fos 2v-5v, before *Trip.* begins on fo. 6r, and another, again with many changes of hand, runs from fo. 140 to the end at fo. 206v. In M the additions are all at the end, after a change of hand, from fos 122-50. They begin with D fos 140 – 163v, continue with D fos 2v-5v, and end distinctly. Friedrich Thaner in MGH *Libelli de Lite* ii. 4 treated M, at least for the sections from Bernold of Constance, as a copy of D. This seems very probable, but the *Tripartita* texts appear to have a common exemplar rather than one being copied from the other. Since there is a change of hand in both mss after the *Tripartita* breaks off, in principle different parts of the two mss may stand in different relations to each other. For the

shared text below the transcription is from D, with a few variants from M. The notes on sources are mere scribbles.

D

fo. 2v (M fo. 144vb)

Cy<p>rianus Karthaginensis episcopus et martyr

Dominus in euangelio dicit, Reicitis mandatum Domini ut – sacrificio Cristi arceri?

change of hand

Ambrosius in libro de officiis

Quicquid ex affectu puro ac sincero – aula Domini resplendeat. */fo. 3r*

M;

change of hand in DM

Ex epistola Anacleti pape cunctis fidelibus missa. De illis qui Christi pecunias auferunt uel rapiunt

Qui abstulerit aliquit a patre et a – sacrilegium facit et ut sacrilegus iudicandus est. Et peruasores iterum rerum ecclesiasticarum qui - quod admisit corrigere.

M fo. 145ra; to iudicandus est BD 11.18, with rubric as here. For Et peruasores iterum – end cf BD 11.16, RP 2.283, 288

Ex decretis Iohannis pape cap. x

Et hi qui monasteria et loca Deo – subigantur et excommunicentur.

M; cf BD 11.22, but that omits et exc. found in RP 2.289

Adrianus papa

Si quis episcopum aut presbiterum uel diaconum – danda est communio.

M; cf Cap. Angil. c 5bis, (ed. Schon) ending more or less as here in the 'Suabian' mss of 74T 299.

Ex concilio Meldensi cap. iii

Episcopus in cuius parrochia aliquis consistens –*/fo.3v-* ad dignam satisfactionem.

M fo. 145rb-va; RP 2.290; BD 11.13, etc

Episcopi in protegendis populis ac defendendis – ab improbitate coherceat.

M; ending as here RP 2 296 etc.

Si quis publicus^a diuine legis preuaricator – obtemperare distulerit anathematizetur.

M; RP 2.299; BD 15.7 etc

^a -icis M

Si cuius uxor adulterium perpetraverit et – uir suus adulterauerit.

M; RP 2.130 etc

Primo interrogasti quid de eo faciendum – homicidam reddere debere.

M; RP 2.351a etc

Ex penit' Theodori^a

Si quis cumque hominem quolibet ingenio captiuauerit aut transmiserit, tres annos penit'.

M; cf *BD 19.135 etc*

^a whole cap. at foot of fo. 3r in another hand in D; here in M

Admonendi sunt fideles ut nullus presumat -/fo. 3v- usque dum digne peniteat.

M; *RP 2.379 ending as here, BD 2.74 etc var.*

[P]opulus^a admoneatur ut dominicis et festis – debito honore celebrentur.

M; *RP 2.395, BD 2.239 etc*

^a [Jopulus D; Apostolus M; Populus M²

[Q]uisquis bannum uel excommunicationem episcopi^a uel – grauissime uindicandum est.

M fos 145vb-6ra; *RP 2.425, also XIIP*

^a ep. exc. marked for reversal M

[I]n sinodo Toletano cap. xlii

Si quis ex secularibus institutionem aut – multam regalem persoluat.

M;

[S]i quis dederit aut acceperit communionem -/fo. 4r extra communionem peniteat.

M; *BD 19.105, also XIIP*

Ex c' Mogont' cap. x. Qua auctoritate mod' penitentie peccata confitentibus imponi debeat

Modus tempusque penitentie peccata sua confitentibus - excommunicetur et reconcilietur.

M; *RP 1.296, BD 19.28 also XIIP*

change of hand in D

Calistus papa II

Que sanctorum patrum sanctionibus de prauitate – communione careant Christiana.

M fo.146rb-va; *C. Reims (1119) cc. 1-5*

change of hand in D

Capit' Urbani pape secundi

[D]ue inquit leges sunt, una publica – non estis sub lege. /fo. 4v

M; *widespread, eg. Pol. 4.32.82, Caes. 8.32*

change? of hand in D

[S]unt mendacia quidam pro salute uel commodo – furentem posse repetere.

M; *var. form fairly widespread*

Item

[S]olet queri si aliquis uoueat canonicam – offensa prioris monasterii.

M;

Item

[Q]uedam sunt que etiam non promittentes – longa animi deliberatione.

M;

Item

[D]ubitari solet postquam aliquis in ecclesia – in ordine suo.

M fos 146vb-7ra

Item

[Q]ueritur a pueris qui a parentibus -/fo. 5r- queratur proximi salus.

M;

rest of fo. 5r blank in D

fo. 5v

change of hand

Ex dictis Greg' pape ad Marianum archiepiscopum Rauenne

Statuimus secundum priorem diffinitionem ut monasteria – fili karissime patiat.

M; *best parallel to insc. in Leipzig UB 276, 4.1 (fo. 73v), cf AL 'A aucta' of Mantua 4.58a*

Item de eadem re

Certam habemus predecessorum nostrorum constitutionem et – uestitur et pascitur.

M; *Leipzig UB 276, 3.4 (fo. 72v), AL 'A aucta' of Mantua 4.64a*

Item ex dictis Syricii pape ad Theodorum Cordubensem episcopum

Litteris a tua fraternitate directis sedem – regnat et karitas.

M; *Leipzig UB 276, 3.1 (fo. 71r), but AL 'A aucta' of Mantua 4.63a is closer in insc. and end*

In D the rest of fo. 5v is blank. Tripartita begins of fo. 6r

Tripartita B.20.58 ends on D fo. 139r [M fo. 121v]. D leaves fo. 139v blank, and continues on fo. 140 [M fo. 122]. In both there is a change of hand

Tractatus de sacramentis excommunicatorum iuxta assertiones sanctorum patrum^a
Religiosissimo sacerdoti et prudentissimo preceptori Bernhardo iam ipsius regis cubiculum ingresso, Bernaldus, solo nomine presbiter non moribus, deuotissime orationis atque seruicii certitudinem.

De sacramentis excommunicatorum unde iam dudum -///fo. 141v (M fo. 123v) – excommunicationem subterfugere non poterunt.

Bernold of Constance Lib. IV, Libelli de lite, ii. 89-94.

^a *No title M*

Apollogeticus super excommunicationem Gregorii VII

Sentenciam excommunicationis quam dominus noster Gregorius -///fo. 144r (M fo. 126) ab eorum commaculatione caueamus. /fo. 144v

PL clviii. 1067-78

i. Decretalis epistola uenerabilis pape Gregorii

In superioribus epistolis illi nostro nolit Deus - ///fo. 153v (M fo. 135) – operam dare uolunt.

Bernold of Constance, Lib. III; Libelli de lite, ii. 69-88.

change of hand in D

Ratio cur incontinentium sacerdotum officia populo sint prohibita^a

Beatus Alexander papa et martyr a beato Petro quintus omnibus episcopis per uarias prouincias constitutis inter cetera scribit ita. Qui enim ex nostro collegio fuerit – ipsi uolunt recipimus.

Huiusmodi enim hereticis sacram communionem – humanius quinque annos. [N]e enim istos hereticos perperam uocare – maritale contendunt assignare.

Excerpts from Manegold, Ad Gebhardum, Libelli de Lite, i. 426-9.

^a *Rubric in mg. D; xxv add. M (i.e. treats this as last cap. of preceding work)*

[C]um excommunicato neque orare neque loqui – uesci cuiquam liceat.

RP 2.397, BD 11.31; XIIP (I) 10.230, (II) 10.83 etc

[S]i quis frater aut palam aut absconse – contrahet penam.

RP 2.398; BD 11.32; XIIP (I) 10.231, (II) 10.84 etc

[S]i quis cum ea que propter - pane et aqua.

XIIP (I) 3.272, (II) 8.196

[S]i quis cum Deo sacrata fornicauerit episcopus -/fo. 154r- ad communionem reconcilientur.

XIIP (I) 3.270, (II) 8.192

[Q]uis non prospiciat Christianus quod catholicis pontificibus – potuerunt introduci.

[S]imachus papa. Quicquid ab infidelibus aut hereticis factum fuerit omnino cassabitur.

[D]amasus papa. Quomodo possit honorem retinere qui ab illo – potest iura tribuere.

cf 183T 57.2

[C]ongruum est si fieri et inueniri potest – lege Domini continetur.

Pope Zachary to Boniface – cf PL 130. 1172 etc

[H]ilarius papa synodo presidens dixit. Inscii litterarum et aliqua membrorum damna - aspirare^a non audeant.

widespread, but not exactly as here

^a *corr fr. assirare D*

[A]nno incarnationis dominice DXIII Haribertus rex a sancto Germano Parisiorum episcopo pro libidine sua excommunicatus est – ueracioribus cronicis reperitur.

[A]nno dominice incarnationis DCCCIII Luduuicus imperator armis depositis ad agendam – iudicio apostolorum includitur.

[San]cta synodus Toletana Suintillarum regem Hispaniarum – ut sanctus Ysidorus in libro suo de canonibus disseruit.

rest of fo. 154r blank

fo. 154v

change of hand

De synodo apud Altheim acta

Quisquis per dolum mittit manum suam – uite sue abstineat.

M fo. 135v; BD 10. 65; Coll. St H. 7.22; ID 12. 86 and elsewhere

Ex concilio Toletano

Si quis sacerdotum secundum statuta Valentini concilii – illum constituit a nullo.

M; Coll. St. H. 1. 234; Coll. St Gen. 1. 205

Ex epistola Anacleti pape

Sacerdotum ordo bipertitus est et sicut – discipulorum locum tenent.

M; BD 1.4a etc

Ieronimus ad Iouinianum

Proponit nobis Zachariam et Elizabeth, Petrum – futuro uitam eternam.

M;

Ex concilio Caballionensi

Placuit ut conseruato metropolitani episcopi primatu – sedenti deferat locum.

M; Coll. of BN lat. 4278 fo. 138 has different insc.

Ex concilio Meldensi

Canonum instituta ab omnibus sine preiudicio – ueritas non uacillat.

M; cf RP 1.1; BD 1.61; Coll. St H 1.46 etc

Ex epistola S. Augustini

Multa sane differentia est inter renunciantes – patietur in anima.

M;

Ambrosius in expositione apostoli ubi precipit non commisceri fornicariis sic ait

Cum fratre in quo hec uicia reperiuntur – foris sunt iudicare?

M;

Ex concilio Mogontiensi

Vt episcopi et abbates ante se ioca – laude Dei faciat.

M; BD 8.92; Coll. St. H. 6.83; Coll. St. Gen. 2.5.80 etc

Ex concilio Remensi

Quot^a multis in locis Scotti et alii erronei *D breaks off in mid-line, resuming at head of fo. 155r/*

qui se dixerunt episcopos esse – uno sensu decreuimus.

M;

^a Quod M

De concilio apud Altheim

Sed et hoc ibidem inuentum est de episcopis – ordinis uiris subscripserunt.

M; Coll. Farf. 3.57

Ex concilio apud Triburias habito presente Arnulfo rege

Delata^a est coram sancto synodo querimonia – suis gregibus uisitandis.

M; *BD 1.229; Coll. St. Gen. 2.1.213 etc*

^a *corr. fr. –tum D*

Ex concilio apud sanctum Medardum presente Karolo imperatore

Prouidendum est ne episcopi propter suam – ministerium ordinari compellant.

M; *BD 1.228; Coll. St. Gen. 1.212 etc*

Ex concilio Triburiensi

Si quis autem cautus abbas in regimine – eum habere uoluerit.

M; *BD 8.76; Coll. St. Gen. 2.5.83; ID 6.114 etc*

Ex dictis Augustini

Interdicendum est ut nullus ordinatus siue – non an extraneo.

M; *BD 2.90; Coll. St. Gen. 2.2.70; ID 6.170 etc*

Ex concilio Arelatensi

Statutum est ut presbiteri sicut hactenus – sunt negligantur officia.

M; *BD 2.99; Coll. St. Gen. 2.2.89; ID 6.176 etc*

Nam et quidam qui Romam Turonumue – celestem Ierusalem migrare. /fo. 155v

M;

Ordo atque principium professionis nostre monachorum –/fo. 156r Christi preferunt nuditatem.

M;

Gregorius papa

[I]ndicauit nobis fraternitas tua non se habere – et presbiteros ordinare.

M; *Sav. 3, 6.74 etc*

long lacuna with erasure follows in D

In registro Gregorii pape

Cum ad clericalem^a professionem tam ex –/fo. 156v- testamento morte multantur.

Mfo. 137v; *ID 10.127*

^a *corr. fr. crer- D*

Ieronimus in annalibus Hebreorum de xv diebis diem iudicii precedentibus

Signum primi diei. Maria omnia exaltabuntur in altitudinem – est dies iudicii.

M;

De animalibus coitu hominum pollutis^a

Animalia coitu hominum polluta occiduntur – dubio non occiduntur.

M; *XIIP (I) 11.113, (II) 12.93*

^a Ex pen. Th. *here M; cf below for D*

De porcis et gallinis si sanguinem hominis commederint. Ex penit' Theodori
Si porci uel gallini sanguinem – interficiantur et sepeliantur.

M; *Pen. Theod. c. 17; BD 19.87; Coll. St. Gen. 4.3.21; ID 15.99 etc*

De eo qui truncauerit alterum
Si quis alicui quodlibet membrum – pane et aqua.

M; *cf Excarpsus in PL 138.974C*

De eadem re
Paruuli inuicem percutientes tres dies, adolescentes uero uiginti dies peniteant.
M; *PL 138.974C; Coll. St. H. 15.32*

Ex concilio Rotomag' cap. ix
Si quis aliquem per iram percusserit – et sex menses.
M; *Pen. Theod. in PL 99. 22; XII P (I) 7.98, (II) 9.82; Sav. 3, 10.27*

Ex penit' Romano
Si quis presbiter ducatum super Christianos /fo. 157r – et tres annos pen'
M; *PL 138.974C; BD 19.103; Coll. St. Gen. 4.3.97; Coll. St. H. 15.33 etc*

Ex penit' Theodori
Si quis per amorem ueneficus fit – pane et aqua.
M; *BD 19.104; Coll. St. Gen. 4.3.98; Coll. St. H. 15.34 etc*

De his qui comederint immundum. Ex penit' Romano
Si quis comedit^a uel bibit intinctum a – CCC psalmos decantet.
M;

^a -derit M

Sorex si ceciderit in aliquam liquorem – et mundetur uas.
M; *XIIP (I) 11.116, (II) 12.198*

Ex penit' Theodori
Apes si occiderint hominem ipsi^a quoque – mel tantum manducetur.
M; *Pen. Theod. c 16; BD 19.86; XIIP (I) 11.110, (II) 12.155 etc*

^a ipse M

Si quis a domino suo coactus se periurat, utrique sunt periuri^a. Ex decretis Sotheris
pape cap. iii
Si quis compulsus a domino suo – et legitimas ferias.
M; *RP 2. 335, BD 12.4 etc, but insc. to Sother is unexplained; for rubr. cf AL 11.51*

^a reperiuri D

Quo tempore presbiteri plebium canonica auctoritate discordantes ad pacem et
delinquentes ad penitentiam compellant. Ex penit' Romano
Ebdomada priori ante initium quadragesime – dimittimus debitoribus nostris.
M; *BD 19.1, XIIP (I) 11.20, (II) 12.163 with rubric as here, etc*

De penitentia pro homicidio uel aliis delictis danda
Si quis pro homicidio commissio sponte -/fo. 157v- artium regimen animarum.

M fo. 138rb-va; XIIP (I) 7.83, (II) 9.69 begin so, and with this rubric.

Penitentia primi anni

Post illos xl dies primum annum – penitentium introducatur ecclesiam.

M;

Penitentia secundi et tercii anni

Secundum uero et tercium annum simili – in primo anno.

M; Coll. of St. Emmeram, no. 395

Penitentia IIII, V, VI et VII anni

Quartum enim annum, quintum, sextum – sancte communioni restituatur.

M; cf Coll. of St. Emmeram, no. 396-8

De illis qui ieunare possunt et implere quod in penitentiali scriptum est. Ex penit'

Romano

Qui ieunare potest et implere quod – desperare uel perire.

M; BD 19.11; XIIP (I) 11.128, (II) 12.171 etc

Pro redemptione illius anni quem in pane et aqua ieunare debet. Ex eodem

Pro uno die quem in pane – sumat quod uelit.

M; BD 19.12; XIIP (I) 11.129, (II) 12.172 etc

Alio modo. Ex eodem

Si autem talis est quod tandiu – sumat quod uelit.

M; BD 19.13; XIIP (I) 11.130, (II) 12.173

Item alio modo. Ex eodem

Qui in ecclesia genua centies flexerit –/fo. 158r- sumat quod placeat.

M; BD 19.14; XIIP (I) 11.131, (II) 12.174 etc

Alio modo. Ex eodem

Qui psalmos non nouit unum diem – sumat quod uelit.

M fos 138vb-9ra; BD 19.15; XIIP (I) 11.132, (II) 12.175 etc

Alio modo. Ex eodem^a

Pro una ebdomada quam in pane – loco conuenienti decantet. Et postquam – sumat quicquid^b uelit.

M; BD 19.18; XIIP (I) 11.135, (II) 12.178 etc

^a E... only D

^b quod M

De redemptione unius ebdomade quam in pane et aqua ieunare debet. Ex penit' Bede

Qui ieunare non potest et non – flexiones. Pater noster.

M; BD 19.24; XIIP (I) 11.141, (II) 12.184 etc

De redemptione unius mensis quem in pane et aqua ieunare debet. Ex penit' Romano

Pro uno mense quem in pane – annus redimendus est.

M; BD 19.19; XIIP (I) 11.136, (II) 12.179 etc

De illis qui ieiunare non possunt et psallmos nesciunt, quomodo penitentiam anni quem in pane et aqua penitere debent redimi^a. Ex eodem
 Qui uero psalmos non nouit et – Deum acceptabiles sint.
 M; BD 19.20; XIIP (I) 11.137, (II) 12.180 etc

^a redimi M; remedi and erasure D

Item redemptio illius anni quem in pane et aqua ieiunare debet
 Item qui ieiunare non potest et – reliquos anni dies.
 M; BD 19.21; XIIP (I) 11.138, (II) 12.181 etc

De illis qui ieiunare non possunt et habent unde redimant. Ex eodem
 Si quis forte non potuerit ieiunare – pauperibus in elemosinam.
 M; BD 19.22; XIIP (I) 11.139, (II) 12.182 etc

De illis qui non possunt adimplere quod in penitentiali scriptum est. Ex eodem
 Qui non potest agere sic^a penitentiam – reduc' ad ueniam. /fo. 158v
 M; BD 19.23; XIIP (I) 11.140, (II) 12.183 etc

^a ss D

De redemptione VII annorum

Item alio modo xii triduane singule – elemosynam annum excusant.
 M; BD 19.25; XIIP (I) 11.142, (II) 12.185 etc

De ecclesiis et earum iusticiis. Ex c' apud Theodonis uillam cap. xi
 Reum confugientem ad ecclesiam siue – noluerit canonice constringatur.
 M; BD 3.194; XIIP etc have distinct end

De immunitate

Si quis immunitate dampnum fecerit DC – DC solidorum^a culpabilis iudicetur.
 M; Edict of Pitres c. 18; PL 138.706B; XIIP (I) 10.198, (II) 10.67

^a in mg. M

De penitentia sacrilegii

Furatus^a es aliquid de ecclesiastico infra – locis consecratis furantur.
 M; cf BD 19.5 (pt), Coll. of St H. 15.5d, which begin so

^a -atis M

De eodem

Tulisti ab ecclesiastico thesauro. Si fecisti – legitim' fer' penit'.
 M;

Ex penitentiali Romano. De compositione sacrilegii

Sacrilegium nouem nouigellis componat aut si – super altare expurget.
 M; XIIP (I) 10.199, (II) 10.68; the 'Bavarian' BD addition ends distinctly

De illis qui non bene custodiunt corpus Domini. Ex concilio Aureliani
 Qui non bene custodierit sacrificium – qui mersit pen'
 M; BD 5.51; XIIP (II) 6.204; (XIIP (I) 5.217 ends distinctly)

De illis qui non bene custodiunt corpus et sanguinem Domini. Ex penitentiali Bede
 Si quis per ebrietatem uel uoracitatem – septem dies pen'
 M; RP 1.151; BD 5.46; XIIP (I) 5.224, (II) 6.198 etc

De his qui per ebrietatem eucharistiam euomuerint. Ex penit' Theodori /fo. 159v
 Si quis sacrificium euomuerit xl dies – post matutinas unam.
 M; XIIP (I) 5.227 implicitly from 'Pen. Rom.', (II) 5.227 implicitly from Theodore

De penitentia capitalium criminum
 Occidisti patrem uel matrem, fratrem – tui arbitrio sit.
 M;

Vbi a pluribus unus occiditur
 Fuisti cum aliis qui pugnauerunt – septem sequentibus annis.
 M; BD 19.5 (pt);

De eo qui uxorem sine iudicio interfecerit^a. Ex concilio Pii pape
 Quicumque propriam uxorem sine lege uel – interfecerit suum seniore.
 M; BD 6.37; XIIP (I) 7.54, (II) 9.45 etc

^a -ecit M

Ex epistola Nicolai pape quod non liceat marito fornicantem interficere uxorem
 Inter hec sanctitas uestra addere studuit – occidit sed uiuificat.
 M; XIIP (I) 7.55, (II) 9.46 etc, rubric and insc. as XIIP, not BD

De eo si maritus uxorem aut uxor maritum interfecerit
 Si maritus uxorem aut uxor maritum – honores uultum poteritis. Et post pauca. Ita
 inquit paruus audietis – marito uxorem accusanti.
 M; BD 6.38; XIIP (I) 7.56, (II) 9.47 with rubric as XIIP, not BD

Ex concilio Elibertano. Quibus temporibus se continere debeant coniugati
 In tribus quadragesimis anni et in die – et aqua pen'.
 M; begins as BD 19.155; XIIP (I) 8.189, (II) 8.180, all with insc. and rubr. as here

Admonendi sunt fratres ut prouideant officium suum
 Admonemus et obsecramus fraternitatem uestram ut -//fos 159v-60r – studeatis operibus
 implere, prestante D. n. I. Chr.^a
 M; Admonitio synodalis in Konzilsordines ed. Schneider, 431-4

^a prestante – Chr. om. M

*Ex omel' Iohannis Chrisostomi quod peccator omnia peccata sua insimul confiteri
 non ualeat*
 [N]umquid publicanus ille singula facinora sua – Propitius esto mihi peccatori.
 M fo. 141ra;

Non eis communicandum qui perturbant sacerdotes. Alexander omnibus episcopis
 [S]i quis legationem uestram impedit non – eorum bona auertit.
 M; H 102.24-30. No other reported collection has quite this extract.

Ex epistola Vrbani pape. Predia dicata ne inuadantur cap. xlviij

[A]ttendendum est omnibus et fideliter custodiendum – in die Domini.

M; *Pseudo-Remedius* c 48; *XIIP (I)* 10.181 as here, but without the c. no.

Ex eadem epistola cap. xlviii. De sede episcopi

[Q]uod autem sedes episcoporum in ecclesiis – eiecerint non recipiatis.

M; *Pseudo-Remedius* c 49; *XIIP (I)* 9.32, (II) 4.23 have the text but not the insc. and rubric as here

Ex epistola Eusebii pape scripta episcopis per Campaniam et Tusciam constitutis. De manus impositione cap. lxii

[M]anus impositionis sacramentum magna ueneratione tenendum – umquam reputabitur sacramenta.

M; *Pseudo-Remedius* c 62; cf *BD* 4.63etc

Item de manus impositione episcoporum^a. Ex epistola Melciadis pape scripta episcopis in partibus Hyspaniarum cap. lxiii^b

[D]e his uero super quibus recitastis -/fo.160v- uigilant qui custodiunt.

M; *Pseudo-Remedius* c 63a;

^a om. M

^b lxii M

Ex epistola Athanasii episcopi ad Marcum S. Romane ecclesie pontificem cap. lxx. De quantitate Nicene synodi

[S]cribit etiam beatus Athanasius episcopus – pont. Non dubitamus ad uis peruenisse quanta – commissas seruare ualeamus.

M; *Pseudo-Remedius* c 70 as here

De his qui peccata penitere nolunt

[Q]ui ex mortalibus criminibus inpenitentes sunt – qui eis communicant.

M;

Quod episcopus presbiter et diaconus peccantes fideles uerberare debeant

[S]ic discipline correptio non prohibetur cum – in toto conseruet.

M;

Responsio regis Arnulfi et de excommunicatis sententia in Triburiensi concilio cap. iii^a

[N]os igitur quibus cura regni et -/fo. 161r, with change of hand- et concordiam seruatur.

M; *XIIP (I)* 10.212 which alone has 'c. iii', (II) 10.73

^a cap. iii om. M

De iniuria et contumelia quod absit presbiterorum cap. iiii

[S]i quis presbiter quod absit quia sacerdos – in officio predicandi.

M; *XIIP (I)* 10.165, (II) 5.104

Quali penitentiae subiacere debeat qui presbiterum uoluntarie morti tradiderit capitulo v

[S]i quis sacerdotem non coactus sed – purificationis mereatur culmen.

M; *XIIP (I) 7. 5, (II) 9.5*

De his qui contempserint bannum ab episcopis impositum capitulo viiii

[N]emo contempnat atque transgrediatur bannum ab – sale et aqua.

M; *BD 11.63; XIIP (I) 10 262, (II) 10.108* ('cap. viiii' in *BD* and *XIIP (I)* only)

De eo si episcopus ecclesiasticum et comesulare placitum una die condixerint cap. viiii^a

[C]um autem episcopus ecclesiam a Domino –fo. 161v– obedire ut Deo.

M; *BD 15.37; XIIP (I) 10.37, (II) 11.75; only BD and XIIP (I) have 'cap. viiii'*

^a sic

Ex c' Triburiensi^a. Si quis clericus homicidium fecerit ab ordine^b cessare debebit capl' xi

[S]i quis clericus quamuis nimium coactus – dignus est accedat.

Mfo. 142va; *BD 6.47; XIIP (I) 7.15, (II) 9.10; only BD and XIIP (I) have 'cap. xi'*

^a Ex – Trib. in mg. DM

^b suo add. M

De sepultura morientium. Ex eodem

[R]estat propter instantem que tunc maxima – uiuus sepeliatur mortuus.

M; *BD 3.237; XIIP (I) 4.278* (rubric nearer *XII P*)

De iniuria clericorum cap. xx

[S]i quis irreuerens timorem Domini postponens – et iustitie concordet.

M; *XIIP (I) 10.166, (II) 5.105* (rubric var., and neither has 'cap. xx')

De his qui uelatas et Deo consecratas in coniugium duxerit capl. xxiii

[S]i quis sacro uelamine consecratam in – uiaticum non negetur.

M; *BD 8.38a; XIIP (I) 3.236a, (II) 3.208a*

In Calcedonensi concilio cap. xvi

[H]oc perpetrantes excommunicentur, confitentibus auctoritate episcopi misericordia largiatur.

M; *BD 8.38b; XIIP (I) 3.236b, (II) 3.208b*

In epistola pape Syricii capl. vi

[V]elate^a et Deo consecrate si abiecto –fo. 162r– uterque sua prouideat.

M; *BD 8.38c; XIIP (I) 3.236c, (II) 3.208c*

^a []elate D; Rel- M; Vel- M²

De uirgine ante duodecim annos uelata non consentiente patrono sub cuius erat patrocínio cap. xxiii

[Q]uecumque uirgo sub patrocínio ante duodecim – et consecrata permaneat.

M; *XIIP (I) 3.208, (II) 3.169*

Ex concil' Moguntiensi^a. De uiduis uelatis cap. xxv

[V]iduas autem uelare ponificum nullus attemptet – iterum posset dampnari.

M; BD 8.36; XIIP (I) 3.254, (II) 3.218, though none explains 'cap. xxv'

^a Ex – Mog. in mg. D²

De monachis regulariter exeuntibus siue fuga regularis discipline lapsis cap. xxvi

[S]i quis monachus pro lucro anime – penitudinis igne purgatorio.

M; XIIP (I) 3.154, giving the insc. as C. Tribur c 26, (II) 3.137, no cap. no.

De clericis qui semel in clero deputati sunt cap. xxvii

[I]n synodo Calcedonensi capitulo vii statutum est – desiderio suo feruntur. /fo. 162v

M; XIIP (I) , 3.308, (II) 3. 28

Constat patricidas fraticidas et incestuosos de – xxv^{ta} decretalium regula.

M; XIIP (I) 7.64, (II) 9.64

De illis quorum consilio homicidia fiunt. Ex c' Turonensi cap. vii

Periculose se decipiunt qui existimant eos – ueniam promereri uoluerint.

M; BD 6.31; XIIP (I) 7.19, (II) 9.14 etc (all as Augustine)

Quod autem quidam homicidium quod nuper – et aliene deceptionis.

M; Hrabanus, Poenitentiale ad Heribaldum, c. 4 (PL 110. 471-3), or ad Otgarium, c. 15 (PL 112. 1411-2); end only in BD 19.60, XIIP (I) 11.69, (II) 12.62 etc

[De mulieribus que infantes suos occidunt]^a

Sunt quedam mulieres ut ad noticiam sancti concilii – ad communionem recipi.

M; RP 2.67; cf BD 17.53; XIIP (I) 7.48, (II) 9.40, which are markedly var.

^a no rubr. D

Ex c' Bracarensi. De illis qui semetipsis uoluntarie mortem inferunt

Placuit de his qui sibimetipsis aut – suis sceleribus puniuntur.

M; BD 19.130; XIIP (I) 7.66 and (II) 9.55 are var. in text and rubric

Item constitutum est in concilio ad Herbipolim – nemo inuestigare potest.

M; Ben. levita 2.70 ends so

[De his qui pro sceleribus suis susp']^a

Quicumque se propria uoluntate quocumque modo – oblatio non recipiatur. Quesitum est ab aliquibus/fo. 163r fratribus - tunc saluus eris.

M; to non recipiatur a version of Ben. levita 3.442, where the rubric replaces the opening words of the text; BD 19.131, XIIP (I) 7.65 and (II) 9.72 are as Ben. proper. From Quesitum to end is C. Mainz c 27 in the account of Hrabanus, MGH Concilia iii (843-59), 174-5.

^a no rubr. D

Ex c' Turonensi cap. ii

Si quis insaniens aliquem occiderit se – constat esse discriminis.

M; BD 6.25 (but insc. is from 6.24); XIIP (I) 7.74 and (II) 9.31 have distinct insc.

Si clericus aut monachus furtum fecerit – satisfacere sola communio.

M; BD 11.64; XIIP (I) 10.141 etc

De furto monasterii

Furtum in monasterio factum quasi sacrilegium – in Hieronimo legitur.
M;

Ex epistola Leonis pape^a. Qualis uxor legitima esse debeat^b

Qualis esse uxor debet que habenda – per scripturas recipienda.
M; BD 9.2 etc

^a in mg. D²; om. M

^b rubr. in text D; om. M

Ex c' Rotomagensi cap. iii^a

Vt episcopus monasterium monachorum et sanctimonialium – Dei omnipotentis
corrumpitur.
M; BD 8.66; XIIP (I) 3.132, (II) 3.113 etc

^a in mg. D²; in text M

Ex c' Cangrensi cap. ii^a

Abbatissa nequaquam de monasterio egrediatur nisi – detur occasio peccandi.
M; RP 2.166 has distinct insc.; as here BD 8.80

^a rubr. in mg DM

Ex c' Mogont' cap. vi

Sanctimoniales in monasterio constitute habeant studium – constitutam diligenter
obseruauerit.
M; BD 8.77; XIIP (I) 3.186 has diff. insc. , (II) 3.162 lacks c. no.

Hec^a circa omnes cautela seruetur ut – accessio breuis locutio.
M; BD 8.53; XIIP (I) 3.193 , (II) 3.191 etc

^a Hec D; Set M; Nec M²

De mulieribus uirorum causas discutientibus. Ex c' Nannetensi cap. viii

Cum apostolus dicat mulieres in ecclesia -/fo. 163v- licencia episcopi sui.
M; RP 2.174 has licentia episcopi sui, but lacks c. no; BD 8.85, XIIP (I) 3.218 and (II) 3.188
etc have c. no. but nuntio episcopi sui

De feminis que uiros ammittunt placet – capitulis inserenda decreuimus.
M; BD 8.42; XIIP (I) 3.264, (II) 3.223 (cf 8.155) etc

Qui uiduam infra primos xxx dies – ulterius non attingat.
M; RP 2.190; ID 16.275; Ctp 3.29.199 etc

Si quis sponsam habens sorori eius -^a - secundum statuta canonum.
M; cf Ctp 2.2.14 above etc

^a change of hand in mid-text M

Ex c' apud Vermerias cap. iiii

Si qua mulier mortem uiri sui – spe coniugii maneat.
M; BD 6.41; XIIP (I) 7.52, (II) 9.43 (lacks c. no) etc

Ex concilio Triburiensi cap. viii

Nullus proprium filium aut filiam a – factum fuerit separentur.

M; BD 17.025; XIIP (II) 8.66 (*lacks c. no*) etc

Statutum est ut quecumque controuersie iudicio – ecclesiastice legis priuilegio.

M; RP 2.111; XIIP (I) 9.302

Ex dec' Leonis pape

De eo ut non plures ad suscipiendum – id ipsum fiat.

M; BD 4.25 *broadly as here*; XIIP (I) 5.64, (II) 6.105 (*neither with insc.*) etc

Pro sanctis ac uenerabilibus habeatur quicquid – episcoporum sententia deciderit.

M; RP 2.116 etc (*but not BD, XIIP*)

Ex c' apud Vermerias cap. vii

Si quis ingenuus homo ancillam alterius – alterius facere potest.

M; RP 2.118; BD 9.26; XIIP (I) 8.15, (II) 8.93 etc

Sepe contingit ut in monasteriis furta – hodie ad probationem.

M; RP 2.277; BD 11.66; XIIP (I) 3.172, (II) 3.143 etc

Si quis uxorem accepit^a et eam – nubat qui uult. /fo. 164r

M; RP 2.127

^a -erit M

M fos. 144vb -47rb *here inserts the canons at the beginning of D (qv); the manuscripts then diverge.*

D continues:

Dilectissimis in Christo fratribus et precipue cantoribus ecclesie Lugdunensis Agobardus in eodem Christo Domino et Salvatore nostro salutem sempiternam. In diuinis laudibus celebrandis quanto –/fos 164v, 165r-v, 166r et super<h>abundare noscuntur.

ed. Dümmler in MGH Epist. karol. aevi iii, 232-8

Domino Alexandro summe sedis antistiti P. peccator monachus seruitutem.

Sicut ad patrem familias quelibet domestica –/fo. 167v obtineat dignitatem. Val'

Die Briefe des Petrus Damiani, ed. Reindel (MGH Briefe der deutschen Kaiserzeit 4) iii. 478-

87

De omelia XXIII Iohannis Chrisostomi in Mattheum

Quid igitur? Non debemus arguere peccantes? - /fos 168r-97v quos et habundantia non corrumpit

Extensive florilegium, much of it from Jerome

Incipit liber Anselmi Luugdunensis episcopi contra Wicbertum et sequaces eius
Proprium est bonarum mentium ibi metuere - /fos 198r-200v- beneplacens et perfecta.

ed. Bernheim in Libelli de lite, i. 519-28

Opitulante Domini Dei nostri clementia qui nos –/fos 201r-6v- regie ditione manere.
Deusdedit, Contra invasores (short form), ed. Sackur, Libelli de lite, ii. 300-23, 331-40

and ends

M fos. 147rb- 50rb:

Decreta Eugenii pape II in Remensi concilio promulgata
 Qui ab episcopis suis anathematis sententia –/fo. 147va-b- ipso iusticiam faciat.
C. Reims (1148), Mansi xxi. 713f, cc 1-4a (ending careat sepultura), 7,6,8-11

Orienis super Genesim in omil' VII
 Custodite uos ab anathemate et ne – ecclesie secretis inserere.

Item in X
 Sunt quidam in ecclesia credentes et – non euadit infamie.

Orienes
 Filii Iuda uolebant disperdere uel interimere –/fo.148ra, with apparent change of hand - in quiete ambulare.

Clemens papa in capt' xlvi
 Ad dominica ministri tales eliguntur officia - calicem non suggerat
Ans. ded. 4.43, XIIP (I) 2.234 and (II) 2.121 all have 'c xlvi'

Interdixit per omnia magna synodus Nicena – que suspensiones effugiunt.
Ans. ded 2.174, 5.21, BD 2.109; XIIP (I) 2.267, (II) 2.123 but widespread

Idem
 Ut subdiaconi, diaconi, presbiteri, episcopi se ab –/fo.148rb – nisi maturiori etate.
modif. form of RP 1.93 etc

Ieronimus de corpore Domini
 Sciatis fratres Karissimi quoniam quicumque uxori – carnis operibus debemus. []on enim dicit apostolus, Eligatur episcopus – habuerit non habeat.
ID 8.87; Ctp 3.19.49 etc to [debemus]; for Non enim – end cf C. Rome (1074) c 16

Pelagius papa Iohanni patricio
 Noli catholicam semper [*underl.*]mentem aliqua scismaticorum communione –non potest consecrare. Ab ecclesie uisceribus diuisus et ab – iste non consecrat. Noli ergo quasi nulla scismaticorum atque ecclesie – utrorumque sacrificiis sociari. Non est enim Christi corpus quod - ueritate duce dirigimur.
cf Dd 1.179b, CB Var. II. 45b, Pol. 3.9.5 to potest [consecrare] only. See too Coll. Tarrac. II, 1.27 and thence clm 12612 (also from Ranshofen) fo. 123r – Clavis 168-9 with extensive further bibl.

Idem

Non persquitur nisi qui ad malum – iusticia suadente constituunt.

ID 10.95a from CB, IP 4.60 etc

Anacletus urbis Rome episcopus omnibus episcopis

Accusandi uel testificandi licentia denegetur -/fo.148va – recte agentium suscipientium.

74T 44 and widespread

Greg' papa de apostolo Petro

Quia ex admonicione Spiritus ad Cornelium – humili placare debemus.

Greg. I Reg. XI.27 (CC 140A. 907-8), H 744; other reported citations lack beginning

Greg' Eusebio archiepiscopo

Prouidi sollicitudo pastoris est ut ouem – posse eiectione seruare.

Greg. I Reg. IX.197 (CC 140A. 754)

Ex concilio Taletano V cap. xx

In ueteri lege ab anno xx^o et quinto – nullum crimen habentes.

XII P (I) 2.119 and (II) 2.23 as C. Tol. c. 20, 4L 4.106, ID 6.32, IP 3.31 etc with insc. more or less as here

Ex concilio Antioceno cap. xi

Si quis episcopus aut presbiter aut quilibet – suis persequantur epistolis.

BD 2.177; XIIP (I) 3.89, (II) 2.247 and widely elsewhere

Ex concilio Pariensi cap. x

Nulla ratione clerici aut sacerdotes habendi – ecclesie consuetudo nuncupauit.

BD 2.226; XIIP (I) 3.57, (II) 3.37 etc

Leo papa

Quociens basilica ad q' itur presentia noue plebis impleuerit, tociens sacrificium subsequens offeratur.

BD capitulatio to Bk 3, rubric to c 228, qv; XIIP (I) 4.98, (II) 5.137 etc

Ex concilio Remensi capitulo ii /fo. 148vb

Peruenit ad noticiam nostram quod quidam – sui periculo subiacebit.

RP 1.121; BD 5.30; XIIP (I) 5.191, (II) 6.189 etc

Dominus in euangelio

Qui habet duas tu<ni>cas det alteram non – sua timide reseruauerunt.

Hrabanus, Ennarationum in epistolas beati Pauli, xiii. 8 (PL 112. 209-10)

Augustinus ad Profuturum

In recipiendis hospitibus ignotis ista solemus – ne recipiatur malus.

Augustine ep. 38.2 (CSEL 34. 66)

Augustinus

Quid ad nos pertinet de sacrcinis alienis - nisi consentiendo et fauendo.

Augustine ep. 105.v.16 (CSEL 34. 608-9)

Augustinus Ieronimo de correptione

Petrus quod a Paulo corripiebatur utiliter – fraterna caritate resistere.

mod. of Augustine in Jerome ep. 116.22 (CSEL 55.413)

Ambrosius /fo.149ra

In tantum caritati studendum docet – ne obsint fratri.

Hrabanus, Enarrationes in epistolas beati Pauli, x. 8 (PL 112. 77)

Greg' in VI omelia Ezechielis

In quantum sine peccato possumus uitare – quam ueritas relinquatur.

Dd 4.143c, from Gregory I, Hom. in Ezechielem i. vii (CC 142.85)

[De scandalum in mg.] Leo III

Quicumque de minimis istis scandalizauerit quempiam – ruine cuiquam dederit.

cf Hrabanus in Mattheum iv. 15 (PL 107.976)

Ieron' in Osee proph' de Magi [?]

Absconderunt sacerdotes uiam. Omnis magister qui scandalizat malis – eos regnum celorum.

cf Jerome in Osea, ad vv. 13-14 (PL 26. 169-70), cit. Hrabanus, in Mattheum vii. 23 (PL 107. 1069A), Homelia xxix (PL 110.392) etc

Augustinus

Vera conuersio sine uestimentorum commutatione sufficit – Dei iudicium sustinebunt.

cf PL 157. 764 (Sermon of Abbot Werner of St Blasien) etc

Aug' ad Vincentium

Non quemquam putes ab errore ad – penitentia posse transire.

widespread in form beginning 'Neminem'

Decretum Urbani pape

Mandamus et mandantes uniuersaliter interdiciamus ne quisquam – in choro maneat.

XIIP Appx in Wien, ÖNB 2136 fo. 90v etc

Ex concil' [Ed]uensi

Vt nullus abbas uel monachus canonicos regulares a proposito – anathematis uinculo obligetur.

cf XIIP Appx in Wien, ÖNB 2136 fos 90v-1r etc

Decreta Innocencii pape II Rome generali concilio constituta

Statuimus ut si quis symoniace ordinatus - /fos149rb, 149va-b, 150ra-b – auctoritate fore censemus.

C. Lateran II, cc. 1 – 12, 14-30, with many variants against the forms noted in the appendices to the Panormia in the file panend.

Rest of leaf blank. M ends